

Obchody v Jankově

Prvním obchodem v Jankově s pevným stanovištěm byla vlastně **trafika „U Hůd’ů“** č. 3. Povolení k jejímu otevření dostala **Barbora Norková** (nar. 1885), vdova po Josefu Norkovi, který r. 1916 padl v první světové válce na italské frontě. V r. 1919 vláda Československé republiky vydala zákon o válečných poškozcích (válečných invalidech, vdovách aj.), kteří v důsledku války měli ztíženou možnost obživy. Přidělení trafiky byla jedna z možností pomoci.

Barbora Norková, roz. Válová, provdáním do Jankova r. 1903 zde získala domovské právo

Po válce Barbora Norková zůstala sama se třemi malými dětmi a s menším hospodářstvím, a tak i ona na přilepšenou dostala trafiku. Kuřácké potřeby prodávala z okénka kuchyně, které vedlo na dvůr. Dvůr měli od silnice oddělen jen zídou, když ji později nahradila přední kůlna, okénko na prodej kuřiva zůstalo v kůlně. Jan Kříž z č. 17 vzpomínal, že v zimě k „Hůd’ům“ chodilo hodně kuřáků, besedovali a posedávali, kde se dalo, i na podlaze. Ještě že měli dlouho dřevěný strop, tak tam kouř nebyl ani moc cítit.

„Barušku Hůd’ovu“, jak jí všichni říkali, jsem dobře znala i já, často jsem jako holka chodila k okénku trafiky dědovi pro tabák. Prodával se tam asi do r. 1950. Generace mých dědů kouřila většinou fajfku. Vzpomínám, jak děda měl na tabák zvláštní paklík z měchuřiny, a než si fajfku nacpal tabákem, vždy ji pečlivě čistil. A pak už jen z fajfky bafal. Vyprávěl, jak za války (té první i druhé) kouřili „domovinu“, tj. doma vypěstovaný a usušený tabák, nebo jeho náhražky. Generace otce spíš kouřila cigarety, ale ty si také sami připravovali. V tabatěrci měli tabák, který si nejprve prsty rozmělnili, pak nasypali na cigaretový papírek, vytvořili jakousi dutinku, kterou ulízlí jazykem, a mohlo se kouřit. Na kuřácké besedy se „chlapi“ scházeli v nedělním odpoledni, někdy i navečer po práci někde venku na terase, na zídce, nebo jen na kamenech, jinak bylo od jara do zimy plno práce v hospodářství. Zimní besedy bývaly častější, buď u Barušky, nebo u některého souseda (*foto – děda Šitířů s fajfkou, děda Truhlářů a sousedé*).

Také obchody s potravinami jsou v Jankově záležitostí až z doby po první světové válce. Ve starším období si hospodáři vyprodukovali naprostou většinu potravin sami, byli samozásobiteli. Měli vlastní mouku, maso, sádlo, mléko, vejčička, brambory, hrách, mák, nějaké ovoce ze zahrad, někdy i med, lesní plody, tedy vše potřebné pro každodenní přípravu jídla. Ostatní si hospodyně dokoupily na trzích a jarmarcích, chodili i podomní obchodníci, kramáři. Ovšem na přelomu 19. a 20. století postupující změny v hospodaření a ve společnosti se promítly i do života odlehlých vsí. Podle sčítání z r. 1921 měla obec Jankov 30 chalup a žilo zde 164 obyvatel. A tak, kromě jiného, přišel i čas na zřízení obchodu ve vsi.

První obchod si v Jankově na č. 2 otevřel v roce 1924 František Čížek (1891-1957), pocházející z Dušejova. Jeho bratr Jan Čížek r. 1922 koupil v Jankově menší hospodářství č. 2

a část chalupy pronajal rodině Františka, který byl vyučený pekařem. František Čížek v květnu 1924 požádal okresní politickou správu v Humpolci „o povolení živnosti obchodu s potravinami v obci Jankov na okrese Humpoleckém, ježto se zde ještě žádného obchodu nenalézá. Rád bych již od 5. června tohoto roku živnost otevřel...“ O živnost „kramářskou“ si ještě téhož roku požádala i Františkova manželka **Marie Čížková (1891-1972)** a poté ještě „o povolení prodeje též ostatních doboru potravinářského spadajících předmětů, jako jest cukr, káva, koření, petrolej aj. V místě žádný obchodník nestává, a tudíž spotřebitelstvo odkázáno jest si tyto předměty denní potřeby ze vzdálených míst a při velké ztrátě času obstarávati.“ Nakonec ještě dostala povolení prodeje piva v uzavřených lahvích. Čížkovi tu provozovali obchod jen krátce, už r. 1927 se vrátili do Dušejova, kde si postavili vlastní domek a v něm si vybudovali pekárnu a otevřeli obchod se smíšeným zbožím.

Po Čížkových převzala 20. 10. 1927 obchod **Marie Skřivánková (nar. 1900 v Chotěboři)**, v tu dobu bydlící ve Vyskytné, která měla povolení provozovat živnost kramářskou. Do Jankova se přistěhovala se 2 malými dětmi, žila odloučena od manžela a byla odkázaná pouze na výdělek z kramářství. Proto usilovala ještě o povolení provozovat obchod se smíšeným zbožím, čímž by se jí rozšířil sortiment prodávaného zboží a tím i výdělek. Povolení měla získat po 5 letech, kdy prokáže způsobilost k vykonávání této živnosti. V roce 1932 se její žádost blížila kladnému vyřízení, Marie Skřivánková se však rozhodla z obce odstěhovat a provozovat živnost ve Strmýchách, kde získala i bydlení. Možná si uvědomila, že v Jankově byl mezitím otevřen druhý obchod a chystalo se otevření třetího obchodu, a v této konkurenci by se jí nevedlo dobře. I tak už žila s dětmi velmi chudě, manžel jí na děti neplatil.

Oznamuji, že žadatelka Marie Skřivánková přestěhovala se dne 22. prosince 1932 do Strmých čp. 27, pol. okr. Pelhřimov, kdež bude dále provozovati okresním úřadem v Humpolci povolenou ji živnost kramářskou a event. ji povolený obchod dle § 38 živn.ř.

Ze zprávy četnické stanice ve Vyskytné o vyšetřování majetkových poměrů Marie Skřivánkové za účelem vydání živnostenského povolení provozování obchodu se smíšeným zbožím, 1932.

Druhý obchod v Jankově na č. 23 „U Trávníků“ si otevřel r. 1927 Josef Matějka (nar. 1901). Nejprve začal s prodejem lahvového piva, kdy se s žádostí o povolení obrátil na okresní politickou správu v Humpolci: „Ježto dosavadní obchodnice s lahvovým pivem v Jankově č. 2

Marie Čížková se z Jankova přestěhuje a žádného jiného obchodu s lahvovým pivem ani hostinec v obci Jankově není, doufám, že mé žádosti bude příznivě vyhověno.“ Když se pak r. 1930 oženil s Františkou, roz. Postřihačovou z Maršova (nar. 1908), povolily úřady už od léta 1930 provozovat Františce Matějkové živnost kramářskou a krátce poté i obchod s potravinami a smíšeným zbožím. Přitom dál obdělávali menší hospodářství.

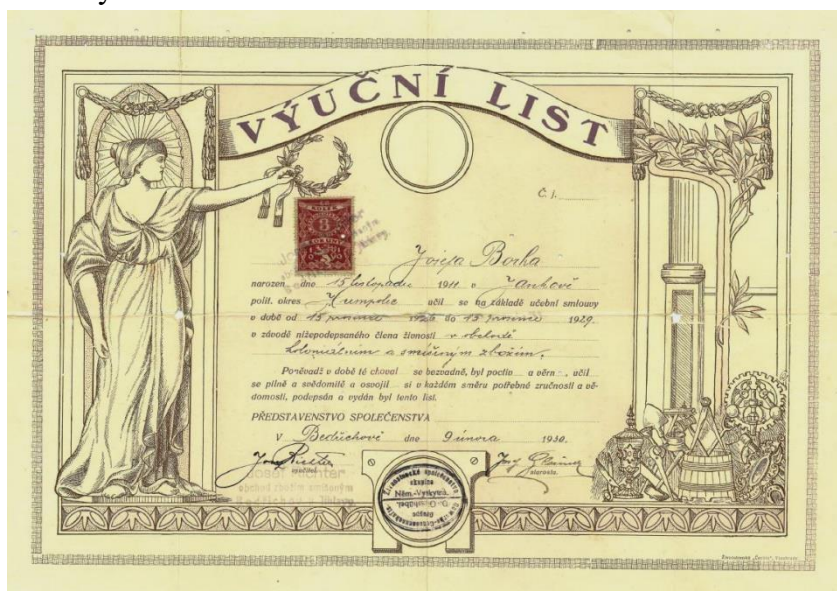
Jan Kříž č. 17 vzpomínal, že kromě potravin měli v krámě i další potřebné věci pro ves a že se tam prodávala i pálenice. Chovali také menšího koně, se kterým jezdili na nákupy zboží do Jihlavy. Já vzpomínám, že při otevření dveří zacinkal zvonek nad vchodem a z kuchyně vešla do malinkého krámku „teta Trávníková“ nebo „strejda Trávníků“, stoupli si za pult, na kterém stály váhy, a navázili, co bylo potřeba. Drobné zboží, třeba nějaké bonbony, balili do papírových kornoutů. Mě tam rodiče nejčastěji posílali pro nějaké drobnosti, kvasnice či sladkosti. Jejich prodejna

skončila kolem r. 1950, kdy se rušily i drobné živnosti.

Foto stavení č. 23 „U Trávníků“ s později přistavěnou verandou, kudy se vcházelo do krámu.

Další obchod byl otevřen na č. 14 „U Kalců“ r. 1932. Nápad se zrodil v hlavě tehdejšího hospodáře Karla Borky, který měl dva syny. Staršímu Františkovi chtěl předat hospodaření a mladšího Josefa nechal vyučit obchodním příručím s tím, že si pak v části stavení otevře vlastní obchod. **Josef Borka** (1911-1975) se v letech 1926-1929 vyučil u Josefa Richtera, obchodníka s koloniálním a smíšeným zbožím v Jihlavě-Bedřichově.

Výuční list Josefa Borky z 9. února 1930 s razítkem Živnostenského společenstva v Německé Vyskytné

Otec Karel Borka už 7. 9. 1932 požádal úřady o živnost kramářskou a pak o prodej piva v uzavřených lahvích se stanovištěm v Jankově č. 14, zřejmě tak chtěl jistit povolení živnosti svému synovi. Syn Josef Borka po vyučení požádal 23. 5. 1933 o povolení živnosti obchodu se smíšeným zbožím a krátce nato i o prodej piva a vína v uzavřených lahvích v Jankově č. 14. Ještě téhož roku začal prodávat. Pro „krám“ byly upraveny 2 dřívější místnosti v pravé části stavení a zřízen nový vchod přímo z návsi.

Stavení č. 14 s obchodem Josefa Borky (foto obrazu od Václav Procházky, kolem r. 1940).

Když zákazník vstoupil po dřevěných schůdkách do krámu, rozklinkal se zvonek a Josef Borka přišel ze sousední místnosti, kterou měl upravenou k přebývání. Prodával cukr, meltu, cikorku, kávu, čaj, sůl, kvasnice, koření, cukrovinky, v pytlích měl mouku, kterou navázil a sypal do pytlíků, ze soudku vytahoval láčené okurky, prodával i uzené ryby nebo slanečky aj. Kromě potravin nabízel také drogistické zboží (mýdla, čisticí prostředky, krémy na boty, barvy, lepidla) a další zboží každodenní potřeby pro venkovské rodiny, důležitý byl i petrolej. Pro zboží jezdil s otcem koňským povozem do Jihlavy a do Humpolce. Obchod v Jankově provozoval přes celou válku a ještě krátce po válce, činnost ukončil v letech 1946/47. To už byl ženatý a pro svou rodinu hledal vlastní domek. Našli ho v Kamenici u Humpolce a oba s manželkou pak prodávali, po znárodnění u spotřebního družstva Jednota.

Jan Kříž č. 17 vzpomínal: „Často jsem ke „Kalcům“ chodíval nakupovat. Když byli v Jankově obchody dva, musel jsem chodit také k „Trávníkům“, ale spodem kolem Křížovy sádky, aby netušili konkurenci. Kupovali jsme také slanečky za pár haléřů. Jedli jsme je jako pochoutku k bramborům na loupačku a k tomu podmásli nebo mléko. Bylo to naše skoro denní jídlo.“

Já si pamatuji už jen velký a dlouhý pult se spoustou přihrádek a na něm po odstěhování strýce ještě dlouho stály lesklé mosazné

váhy se zavěšenými dvěma miskami na konci ramen. Na jednu misku se dávalo vážené zboží, na druhou závaží a jazýček uprostřed udával, jestli jsou obě misky v rovnováze. Vedle váhy stálo drobné závaží v krabičce a větší samostatně.

K obchodníkům patřili také **hokynáři, tj. podomní obchodníci**. Neměli svůj vlastní krám, ale zboží prodávali při pochůzkách mezi lidmi, většinou ho nosili v nůši na zádech. Některé věci napřed vykupovali, např. od hospodářů vejce a máslo, které pak prodávali dál. Nabízeli i drobné drogistické zboží a věci každodenní spotřeby. Někteří hokynáři už měli svá místa, kde nakupovali, i místa, kde věděli, že jsou očekáváni. Hodně se nachodili a bylo to jen chudé živobytí s malým výdělkem. O živnost hokynářskou bylo nutno požádat úřady, které si o spolehlivosti uchazečů zjišťovaly podrobné údaje, než jim vydaly povolení.

V r. 1927 se do Jankova přistěhoval na č. 25 (na samotu pode vsí, bývalou pazdernu přestavěnou na obytnou chalupu, odkud se její majitelé Buškovi přestěhovali na chalupu č. 30 ve vsi) **Karel Burian** s rodinou. V dopise okresnímu úřadu v Humpolci dne 14. 3. 1927 žádal o povolení vykonávat živnost hokynářskou v Jankově č. 25, kterou už předtím vykonával ve Dvorcích. Uváděl: „*Podepsaný Karel Burian, narozený r. 1888 v Třebíči na Moravě, tamtéž příslušný, oznamuji tímto, že jsem provozoval živnost hokynářskou v okrese německo brodském v obci Dvorce. Jelikož jsem se přestěhoval do Jankova na okres Humpolec, žádám zdvořile o povolení téže živnosti ve zdejší obci čp. 25.*“

Pamětníci vzpomínali, že Karel Burian s manželkou Štěpánkou vykupovali od hospodářů vejce, v nůši je snášeli a pak opět prodávali s malým výdělkem. Ostatní živobytí měli z polí a malého hospodářství, provázela je chudoba. V r. 1934 jejich dřevěná chalupa shořela. Pojišťovna jim něco zaplatila, pomohli i sousedé, a tak si postavili nový zděný domek, k obytné části přistavěli i chlév a kůlnu, Bylo to však jen malé stavení o jednom pořadí.

Na dobu od požáru do 1. dubna 1935 Karel Burian ohlásil úřadům přerušeni živnosti hokynářské, poté ji opět aktivoval. Hokynářství vykonával i po celou dobu německé okupace, jak o tom svědčí i dochované písemnosti. Po válce se Burianovi odstěhovali do pohraničí, k Tachovu.

Gegen die Ausübung des ambulanten Handels: **Wochenmarkthandel - Markthallenhandel - Strassenhandel**, durch den - die Händler-in: 16.10.1943

B u r i a n Karel

Wohnort Jankau, Strasse Böhm. Giesshübel Nr.

geboren 23.11.1888, Geburtsort Trebitsch

und gegen die Aushändigung **Belassung des Gewerbescheines** zum Vertrieb von:

Hökerei

/ ausg. von der dort. Behörde am 15.4.1927 Nr. 184/1 I- /

Z dokladu Karla Buriana, že hokynářství vykonával od r. 1927 a ještě v době okupace v r. 1943, kdy německé úřady prověřovaly jeho živnost.

Další živnost hokynářskou od r. 1939 provozovala **Marie Ambrožová** na č. 29 v Jankově, tj. v obecním domku. Narodila se r. 1888 v Jankově č. 24 v rodině Procházkových, ale po provdání za Ambrože z Třeboně žili asi 25 let ve Znojmě. Do Jankova se manželé Ambrožovi přistěhovali 2. 7. 1939 po zabrání českého pohraničí německou říší. V žádosti okresnímu úřadu v Humpolci o udělení živnostenského listu na prodej másla, vajec, drůbeže, zeleniny a ovoce uvedla: „*Jsem uprchlice, měla jsem obchod ve Znojmě, po zabrání obdržela jsem povolení k provádění živnosti v Jihlavě, ale v měsíci červnu jsem byla vypovězena z bytu. Byla jsem nucena uchýlit se na mou dřívější obec, do Jankova.*“

Po vyšetření její zachovalosti, svéprávnosti, trestního listu a státní spolehlivosti Obchodní a živnostenská komora v Praze dne 27. 10. 1939 sdělila okresnímu úřadu v Humpolci, že nečiní námitek proti příznivému vyřízení žádosti Marie Ambrožové. S nůši na zádech a při skrovném bydlení v obecním domku prožili manželé Ambrožovi celou válku.

V r. 1946 se z domku č. 26 odstěhovali do pohraničí (na Berounsko) manželé Václav a Františka Matějkovi s rodinou a Ambrožovi se na č.26 mohli přestěhovat. Pan Ambrož však zemřel při jízdě na kole v ostré zatáčce pod kopcem Palasákem a vdova Marie Ambrožová tu pak dál žila sama, děti neměli. Často ji bylo vidět, jak si povídá s dětmi, které se kolem ní scházely, když sedávala na zídce sběrný mléka před barákem. Nejráději vyprávěla o tom, jak šťastně žili s mužem ve Znojmě, kde měli obchod, a také vyvábili jídlo pro zaměstnance jedné továrny. Po r. 1970 Marie Ambrožová musela odejít do Domova důchodců v Proseči- Obořišti, kde také zemřela (*foto manželů Ambrožových*).

V 2. polovině minulého století začala do Jankova jezdit **pojízdná prodejna**, která vozila pečivo a základní sortiment potravin a drogerie. V průběhu let se tu vystřídalo několik různých prodejen z Pelhřimova a Humpolce. Pojízdná prodejna zajíždí se základním sortimentem do obce stále každou sobotu, ale většina rodin si dělá nákupy v supermarketech v Jihlavě nebo Pelhřimově, kde také pracují.

Nakupování u pojízdné prodejny v Jankově kolem r. 1980.